

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

[Sermones de tempore] - Cod. St. Blasien 101

Johannes <de Gamundia>

[Südwestdeutschland], [um 1455-1458]

Constiutiones synodales ecclesia Constantiensis, o.O., 1492

[urn:nbn:de:bsz:31-56353](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-56353)

Nem. 6.

H. Blason 101.

at all

Qz patrum renouas presul venerande statuta:
Adulta tibi debet clerus vbiq; bonus.
Te tamen in primis tua te Constantia digna
Laude colat: clerus moriger atq; tuus.
Sic etenim sic cuncta decet complerier: olim
Que sancita patrū norma probata docet.
Atq; vtinā modo nostra queāt hec secula tandē
Legibus antiquis moribus atq; frui.
At quia precipitem status omnis habere ruinam
Cernitur: hec cunctos scripta tenere iubes.
Allice: cōmoneas: ornesq; intrare volētes.
Holētesq; trabas: pūgito: co ge: premas.

Constitutiones synodales ecclesie Constantiensis ad laudem dei edite. Anno domini. MCCCXCII.

Thomas dei et apostolice se

dis gratia episcopus et p[ro]p[ri]us constantiensis. Uniuersis et singulis seculariū et regulariū ecclesiarū p[re]latis/rectorib[us]/plebanis/viceplebanis/canonicis/capellāis/presbyteris et clericis per nostras ciuitatē et diocesim vbilibet cōstitutis p[re]sentib[us] et futuris salutē et sincerā in d[omi]no charitatem.

Tametsi pius omnium conditor et redemptor in sua sancta ecclesia militante sacrum clericalem ordinem diuinis suis ministerijs precipue mancipauit. voluit tamē illū laudabili quidē vita/morib[us] bonis/clarisq[ue] virtutum exēplis ac dogmate sancto gregi suo d[omi]nico adeo p[ro]uide p[ro]esse: vt tandem tam cler[us] ipse/q[ui] sibi credit[ur] grex/ipso sūmo bono perēni gl[ori]a feliciter fruere[n]t. Quā ad rē etiā officij nostri debito cōgruit opem ferre: quod eadēdem nullo munere conducibili[us] futuru[m] censem[us]: q[uo]d vt synodales ille (paruo quidē hacten[us] vt verendū est vsu trite) cōstitutiones recenseant[ur] decet[ur] obseruāde: quas nos itaq[ue] p[re]decessorū nostrorū sancte memorie vestigijs inherentes: diuersis siq[ue]dem dispersas codicib[us]: ad auctis nōnullis p[ro] salutē et cōmodis expedit in hoc breue compendiū congerere: vobisq[ue] serie subscriptorum cōmunicare et publicare curauimus. Vos auctoritate nostra ordinaria in virtute sancte obediētie districtius requirentes. Quatenus huiusmodi cōstitutionib[us] deinceps p[ro] statutis synodalib[us] vti: illas vestris mentib[us] cōmendare: et omni studio obseruare velitis. Quilibet q[ui] ex vobis decanis/in sibi cōmissis districtib[us]/eadē p[ro]fratrib[us] suis/cōmunicare ab eis dē trāsscribi facere: atq[ue] in suis ruralib[us] capitulis/singulis ānis quotiens ruralia capitula celebrant[ur]: palam corā totaliter legi facere et publicare debeat. quauis exceptione femora.

De sūma trinitate et fide catholi.

In p[ri]mis igit[ur] omnia et singula in sacro p[ro]uinciali cōcilio magūtinēsi dudū celebrato per recolēde memorie quondā d[omi]ni conradū tūc archiepiscopū et metropolitanū loci/tā de fide catholica/q[ui] veneratiōe et memoria passionis d[omi]ni nostri iesu christi/ et ipsius beatissime matris semp[er] virginis marie/ac reformatiōe mo[r]u[m] p[ro]uide statuta et ordinata: que hic volum[us] haberi p[ro] expressis/ deuotissime suscipim[us] et illa ab omnib[us] subditis n[ost]ris inuolabiliter obseruari mandam[us]. Quis a sacris canonib[us] et sanctorū patrum traditiōibus/ contra manifestos sanctorum blasphemos/ac dampnatū et abominabile ydolatrie scel[us]/ videlicet incantatiōes/supstitiōes et sortilegia phytōnū et phytōnissarū/in locis diuersis/sufficiens cautum et p[ro]uisum existat. Quia tamē / q[uo]d mentis amaritudine referim[us]/ adhuc vicia talia in multis locis nobis subiectis/existunt in vsu: qua propter erroribus et periculis ex inde indies p[ro]surgētib[us] q[ui]tū in nobis est obuiare cupiētes/districte

a ij

statuto presenti perpetuo duraturo precipim^o: vt contra tales/ statuta canonica
desup edita/ summa diligentia/ ab vniuersis nobis subiectis practicent: et in
cofessionib^o de peccatis huiusmodi solers fiat inq^usitio: et tam mares q^u mulie
res/ talia exercetes/ a comuniōe sacramentoz excludant: ac pro absolutio
ne ad nos vel vicariū nostrū remittant. Et nihilomin^o/ si q^u publici blasphe
mi reperti fuerint: vel de huiusmodi incantatiōib^o vel alijs supstitiōib^o ab
ecclesia reprobatis/ se intromiserint: vel eisdē fidem adhibuerint: vt ab his
infra breue temp^o eis statuendū desistat/ volum^o moneri: sub pena suspen
sionis a diuinis et ecclesiastica sepultura/ a qua nō nisi per nos vel vicariū
nostrū aut n^oros superiores valeant liberari/ et absolui. Hoc etiā statutū n^om
salutiferū/ ne q^u illi^o ignorantia p^otendere possit: volum^o per regētes curā
animaz iⁿ cācellis ecclesiaz/ q^u cōs expedire visum fuerit/ solēnt publicari.

De officio decani.

Indēnitatib^o ecclesiaz et beneficiorū/ q^u frequent^{er} p^opter eoz longā vaca
tionē/ grandia in spiritualib^o et tēporalib^o dispēdia paciunt^{ur}/ occurrere vo
lentes: statuim^o: vt qlibet decan^o seu ei^o locū tenēs/ singulis ānis/ quoties
ruralia capitula celebrant/ semp in p^osentia cōfrat^u suoz/ in loco capitula
ri cōgregatoz/ de omnib^o beneficijs infra decanatū suū vacatib^o/ curatis et
nō curatis: que vltra temp^o collatorib^o seu patronis eoz a iure statutū va
cauerint/ necnō de ipsius collatorib^o et patronis/ ac eoz nominib^o/ diligen
ti^o inq^urat. Nobis seu vicario nostro in spiritualib^o illa/ cū suoz patronozū
et collatorū nominib^o/ q^u primū cōmode possit/ sic tamē q^u istud vltra vnius
mēsis spaciū/ a die noticie cōputandū nō differat/ post inq^usitionē huiusmo
di in scriptis notificet. q^u si facere obmiserit: penam duoz florenozū rene
dicto mēsis spacio lapso/ incurrat: quā etiā penā quilibet cōfratrū: q^u super
p^omissis req^uirit/ ea decano scient celauerit: incidat simili modo. Terū q^u nō
nulli p^otertu litterarū apostolicarū: quas se impetrasse mentiunt^{ur}: ecclesia
stica beneficia vacancia p^opria temeritate in periculū suarū animarū occu
pare p^osumunt: vt decetero qlibet decan^o seu ei^o locū tenēs: tam
eozū q^u infra suū decanatū ecclesiastica b^onificia/ vigore litterarū apostoli
carū asscunt^{ur}: q^u etiā beneficiorū et patronozū eozundē nomina/ infra men
sis spaciū a tēpore asscutionū. huiusmōdi cōputandū: nobis vel vicario no
stro rescribet seu notificet. alioq^un similē penā duozū florenozū vti p^ofertur:
dicto mēse lapso incurrat. temp^o autē a iure datū pro cōferēdis beneficijs
patris ecclesiasticis sex mēses: laicis v^o quattuor itelligat^{ur} ad p^osentādū.

P^oterea statuim^o et ordinam^o: vt qlibet decan^o seu locū eius tenēs/ infra
vni^o mēsis spaciū a publicatiōe p^osentū/ omnes suos cōfratres ceterosq^u p^o
sbyteros seculares et religiosos/ infra suū decanatū beneficia ecclesiastica
inofficiantes: de quozum titulis/ inuestituris seu inducijs sibi non constat:
ad ostendendum sibi inuestituras/ titulos/ aut inducias beneficiorū suozū
infra quindecim dierum proximozū spaciū/ auctoritate nostra/ in scriptis
cum insertione cause suspensionis requirat: et decetero nullum infra suum

decanatū ad inofficiandū aliquod beneficiū ecclesiasticū / nisi pri^o ostēde
rit sibi titulū inuestiturarū : aut inducias sigillatas : scienter tolleret vel ad
mittat. *¶* Si decan^o quēpiam taliū : litteras suas vt preferē sibi nō ostēden
tem : in regimine et inofficiatiōe ecclesiastici beneficij : cōtra pmissa tolera
re psumpserit : ipsum vt supra mandā : nō suspendendo : extūc alijs quēde
cim diebus elapsis : decan^o ipse suspensioē sentētiā ppter huiusmodi ne
gligentiā suam incurrat : ipso facto. *¶* Volū^o etiā q̄ beneficia vacātia : post
primū mēsem q̄ tēpore vacationis cōtinuo numerandū : nisi per debitas in
ducias a nobis vel vicario nostro emanādas : nō pvideant : ad quas etiam
obtinēdas : ne beneficia huiusmodi debito fraudent obsequio : decanis vt
debito tempore et indilate inducias huiusmodi obtineāt vel obtinere pro
curent : districte p̄cipiendo iniūgim^o. Sit etiā forma suspensioē quā decani
in scriptis ferāt hec videlicet. *¶* Quia tu monit^o vt titulū vel inducias tui be
nificij ostēderes : infra quēdecim dierū spaciū : huiusmodi mādato nō parui
sti : nec titulū ostendisti. idcirco auctoritate mihi cōcessa te in his scriptis a
diuinis suspendo : et suspensum denūcio. *¶* Quā formā etiam in alijs cēsuris
infligendis iuxta causarū exigentiā volumus obseruari.

Considerātes q̄ decani rurales : pro eo cōstituunt. vt clericorū honestatē et
cōfraternitē vtilitatē pcurēt : excessus eorū referāt : mandata nostra : vica
rij et officialis nostrorū debite exequant : et singula q̄ a superioribus man
dantur / ad noticiā cōfratrū suorū deducant. *¶* Que tamē a decanatib^o suis
absentes nequeāt adimplere : statum^o et ordinam^o : vt qlibet decan^o dio
cessis nre cōstantiensis / teneat infra suū decanatū facere residentiā psonalē
Decernētes : vt absentes a suis decanatib^o decani : nisi infra mēsem primū
a publicatione p̄sentū ad residentiā taliter se cū effectu receperint : et etiā
illi : qui se decetero a suis decanatib^o absentauerint animo alibi residēdi /
scu domiciliū extra decanatū suū constituendi et faciendi / in absentia hu
iusmodi / per vnū mensem manserint : huiusmodi suis decanatib^o lapso mē
sis spacio p̄dicto : sint eo ipso priuati. *¶* Ad hoc q̄ camerari^o teneat confratres
capitulares pro electione alteri^o decani cōuocare : et aliū decanū cū eisdē
eligere. *¶* Si camerarius infra quēdecim dies post lapsum dicti mēsis spa
cij facere neglexerit : sit eo ipso ab officio diuinorū suspensus.

Hac insup cōstitutiōe / vniuersis et singulis decanis nobis subiectis p̄cipi
mus : vt notorios quoscūq̄ excessus / p̄sertim illos quib^o ecclesia scandaliz
atur : quorū cūq̄ / infra suū decanatū beneficiorū seu aliorū clericorum : in
fra vnū mēse a tēpore noticie sue cōputandū / nobis seu vicario nostro no
tificēt et cōscribant. *¶* Si q̄s facere neglexerit et huiusmodi statutū execu
tus nō fuerit cū effectu : p̄ter omnipotentis dei indignationē quā incurrit /
pena cōdigna per nos aut nostrū vicariū puniat et mulctet. Sunt autē scā
dalosi excessus : furtū manifestū : homicidiū : fornicatio : cōcubinat^o : aut scā
dalosa fornicatio : seu alia delicta cleri adeo notoria : q̄ nulla tergiuersa
tione celari possunt. *¶* Itē si cleric^o litteratorie excōmunicat^o : publice et in
forma ecclesie celebraret vel ministraret : legendo euangeliū seu epistolā.
Item si clericus aut laicus vsurā manifeste exerceret. Item si cleric^o cuius
cumq̄ gradus post monitionē decani / se tabernis / lupanarib^o / ludis publi
a iij

cis cōmestationib⁹/potationibus ⁊ alijs actibus illicitis et litigijs notorie se imisceat et his similes.

Preterea omnibus ⁊ singulis decanis parochialium ecclesiarum rectorib⁹/ clericis q̄ curatis seu loca tenētes eorū dē / cuiuscūq; status seu cōditionis existant / nostrarum ciuitatis ⁊ diocesis / in virtute obedientie districte precipiendo mandam⁹: quatenus quilibet eorum / singulis dominicis diebus / suis parochianis coram congregatis / publice in ambone alta et intelligibili voce / materna lingua / exponere debeant infra scripta: videlicet orationē dñicā: salutationē angelicā: symbolum apostolorū: atq; precepta decalogi. Illaq; in tabulis in eorum ecclesijs affigendis apte cōscribi faciāt: populū quoq; sibi subiectū aut sub ipsorū cura degentē: in ⁊ de premissis diligēter informet: nullūq; dictorum suorum parochianorū vtriusq; sexus / cuiuscūq; cōditionis qui premissa nescuerit seu ignorauerit / ad susceptionem sacratissimi eucharistie sacramenti admittant: nec secus faciant. Quemadmodum omnipotentis dei / nostramq; indignationē cupiant euitare. Sub simili etiam pena rectores ecclesiarū prouideāt ne in suis parochijs ad mēdicandum seu elemosynā recipiendam aliquę persone premissa ignorātes decetero admittantur.

Insuper ordinamus: vt nullus in decanū ruralē nostre diocesis elect⁹ aut eligendus nondū cōfirmatus ⁊ iuratus / officii decani ante cōfirmationē suam a nobis vel vicario nostro obtinendam exercere / aut se decanum nominare vel scribere / vel pro tali gerere quolibet presumat. Formā autem iuramenti per decanum quemlibet in sua cōfirmatiōe prestandi talem esse volumus iuxta ad nos deductā et longēue obseruatam cōsuetudinem: vt sequitur. Primo videlicet iurabit: q̄ mandata nostra / vicarij ⁊ officialium nostrorum / pro tempore existentium reuerenter exequatur: ac nobis et eisdem fidelis erit. quodq; officium ad quod electus est / fideliter exercebit. Item q̄ penes se habeat statuta synodalia: et illa quotiēs ruralia capitula celebrantur / in anno cōfratrib⁹ suis ad intellectū publicabit: ea quoq; innotabititer obseruabit: et ab alijs q̄tum in eo est obseruari faciat. dolo et fraude semotis. Ac insuper excessus cōfratrum suorū / prout ad se spectat / corrigere: incorrigibiles vero pro eorum excessibus pro quibus deferendū sunt / nobis vel vicario aut officiali nostris / deferre non tardabit. absq; dolo et fraude.

Ceterum: quous ex predecessorū nostrorū concessiōe diu tolerata / decanis locorum competat facultas / ecclesijs per obitum vacātib⁹ / ad mensis spacium: a die vacatiōis earundem computandū: et personas ydoneas prouidendi in diuinis: et animarū curam: nihilomin⁹ tamē inducijs auctoritate nostra ordinaria: ad ecclesias ipsas vel alia beneficia vacantia cōcessis: expirantibus: ipsi decani illis prouidendi absq; nostra vel vicarij nostri speciali licentia / nullam habeant facultatem. Alioquin si sec⁹ per ipsos actum fuerit / decernim⁹ viribus carere. ⁊c. pena nihilomin⁹ arbitraria / fm qualitatem facti a nobis aut nostro vicario propterea infligenda.

Volumus insuper et in virtute obedientie mandamus: vt omnes decani

quorumcumq; districtuum nostre diocesis / se de natalibus quorumcumq; ecclesiastica beneficia in ipsa diocesi nostra habentium / diligent informant et quicumq; ex eisdem repererint pati natalium defectum: eiusdem nominis et beneficij noticiam / nobis q̄stocius studeant propalare.

Cum autem de consuetudine legitime prescripta / nos in bonis mobilibus et imobilibus sacerdotum seu clericorū beneficiatorū nostre diocesis defectum natalium patientiū / post mortem eorundē / succedere habeam⁹ / mandamus omnib⁹ nostre diocesis decanis et camerarijs: vt q̄statim ipsis aut alteri eorūdem de morte cuiusuis / presbyteri aut clerici prebendati / huiusmodi natalium defectum patientis constiterit: bona per eundem quecūq; / siue mobilia et imobilia sint: sub arresto firmo nra auctoritate ponant: aut poni faciant. inhibentes omnibus: ne supradicta bona distrahant aut alienent: seu in vsus suos conuertāt: sub pena excomunicatiōis late sentētie amonitione tamē trium dierum p̄cua. rē. Nobis quoq; seu nostris vicario aut sigillifero / absq; mora obitum prefatorum presbyterorum seu clericorū prebendatorum / et cuiuslibet eorundem insinuent atq; notificent. secus facientes vero volumus fore et esse ab officijs suis suspensos ipso facto: donec a nobis aut vicario nostro in spiritualibus / absolutiōis meruerint beneficium obtinere.

De renunciationibus beneficiorū.

Vniuersis nostri episcopatus ecclesiasticis personis / beneficiatis / districtius prohibemus: ne audeāt aliter q̄ in manus nostras / seu vicarij nostri in spiritualibus vel superioris super hoc potestatem habentis / beneficia sua dimittere et resignare / aut illa alias / nulla super hoc a nobis seu vicario nostro vel ab alio superiore potestātē habēte obstante licentia relinquere: q̄q; huiusmodi renunciationes alias iuxta decreta sacrorū canonum fiant. Clerum n̄ in premillis secus factum fuerit: quod ad huiusmodi resignata et dimissa beneficia / per nos vel vicarium nostrum (nisi forte ex causa rationabili tales resignatiōes auctoritate nostra approbarentur seu ratificarent) quisq; nullatenus instituat: sed resignantes huiusmodi ad nos remittantur.

De temporibus ordinationū.

Eterum vt ad sacros clericorum ordines / persone rātomagis idonee decetero promoueantur: statum⁹ et ordinam⁹: vt nullus clericus ad sacros clericorū ordines pmouend⁹ admittatur: nisi antea de natalibus legitimis / vita et conuersatione laudabili / honestis quoq; et bonis morib⁹ suis / fidedignorū apud quos vitā degit et p̄uersat⁹ fuerit sufficientis testimoniū lras corā examinatoib⁹ suis exhibuerit.

a iij

Sepe contingit: q̄ nōnulli clerici ciuitatis et diocesis nostre: vinculo exco-
municatiōis astricti aut apostate seu irregulares vel idiote/vel alias susce-
ptionis sacrorum ordinum indigni: in remotis partibus per alienos episco-
pos quandoq; furtiue et aliquādo per saltū/et interdum extra statuta tem-
pora: et alias indebite se faciunt cōtra statuta sacrorum canonū promoue-
ri: et deinde se a romano pōtifice vel alias debite p̄motos fore mentiētes:
in sacris ordinibus presumunt ministrare. Volētes igitur his pro executio-
ne iuris cōmunis iuxta posse prouidere: statum⁹: vt nullus ciuitatis et dio-
cesis constāticnsis clericus: absq; licētia nostra seu vicarij nostri/ad sacros
ordines promotus in ordinibus huiusmodi in ciuitate et diocesi nostris mi-
nistrare presumat seu ad executionem ordinū taliter susceptorum/per ali-
quem admittatur: imo ipsum et quemlibet ipsorum sic furtiue promotum:
ab ingressu ecclesie suspendimus: donec et quousq; de ordinibus suis corā
nobis aut vicario nostro in spiritualib⁹: legitime docuerit: et q̄ admitti de-
beat: nostris seu vicarij nostri parentibus litteris ostendat. Si quis autem
hanc constitutionem transgredi/et contra illam in susceptis ordinibus non
admissus vt predicatur ministrare presumpserit: coipso sententiam excom-
municationis incurrat: quam etiam ex tunc per decanum et alios confratres
apud quos tales morā fecerint: ipsos incurrisse denunciari volum⁹ et
publicari.

Quia nedum ordini clericali/quinimo etiā toti christiane religioni nō mo-
dico cedit dedecori: vt diuinis obsequijs mancipati: in sui status vilipen-
dium mendicare cogantur. Quamobrem: vt id tanto cōmodius valeat cui-
tari: statum⁹: vt in nostris ciuitate et diocesi / decetero nullus ad aliquē
sacrum clericorum ordinem promoueatur. Nisi prius docuerit se habere
competēs ecclesiasticum beneficium: aut de proprijs hereditarijs seu alijs
facultatibus: ad minus quadringentorum aureorum valorem: in sue prouisi-
onis titulum: quo se donec vixerit: decenter et competenter valeat susten-
tare. Quo comperto: iurabit q̄ huiusmodi titulo suo nō cedet nec renūcia-
bit: nisi sibi de vberiori aut saltē equalenti titulo vicissim p̄uisum fuerit.

De filiis presbyterorum

Sacris disponentibus ordinatiōibus / filij sacerdotum in ecclesijs patrum
ministrare aut eas/seu alia in eisdem beneficia ecclesiastica quolibet obti-
nere: et ipsi et alij illegittime nati/seu ex illegittimo coitu procreati: sine di-
spensatione sedis apostolice: vnum beneficium curatū obtinere prohiben-
tur. Et si ex dispensatione huiusmodi / vnum curatum. Deinde/tacito defe-
ctu nataliū/quem patiunt: a sede prefata: vt duo vel plura beneficia: simi-
lem curam habentia/recipientes possint et retinere valeant: et si eis canonice
conferantur obtineāt: talis dispēsatio tamq; per surreptionē obtēta/ nulli⁹
penitus sit momenti. Quapropter cēsentes parū fore iura cōdere: nisi ex-
ecutioni demandentur. volum⁹ et statum⁹: vt deinceps: sacerdotum filij/in
suorū patrum ecclesijs seu beneficijs in nostris ciuitate et diocesi ministra-
re: aut eas seu alia beneficia in eisdē quolibet obtinere nō presumāt: illaq;
exnunc in antea/per ipsos taliter cōtra iuris dispositionē occupata/vacare

dēcernimus et eorū collatoribus/licentiam talia idoneis cōferendi:presen-
tibus assignam⁹. Nisi cum ipsis per sedem apostolicā desup sit dispensatū:
eisdem presbyteroz filijs et alijs illegittime natis beneficiatis/nostroz ci-
uitatis et diocesis/presentibus inuigentes: vt infra vnus mensis spaciū / a
publicatione presentū/de suis dispensationibus/ tam super eo quod in ec-
clesijs patrū ministrare/succedere/et in eis beneficia obtinere valeāt: q̄ su-
per defectibus suis et pro obtinendis vno vel plurib⁹ beneficijs a sede pre-
dicta obtentis/coram nobis vel vicario nostro doceant: vt animarū pericu-
lis obuietur: et ecclesiasticis beneficijs debite prouideat. q̄ si secus fecerint:
cōtra ipsos fm ordinationes p̄dictas: prout de iure poterim⁹ procedem⁹.

De clericis peregrinis.

Didicimus: q̄ in ciuitate et diocesi cōstantiensī: plures peregrinī: de quoz
p̄mōtione non cōstat: in sacris ordinibus publice ministrent: et curam ani-
marum: licet litteras cōmendaticias et dimissoriales suozū episcopozū vel
examen numq̄ ostenderint. Volentes igit in his p̄uidere: statuim⁹ vt des-
inceps/nullus cleric⁹ peregrin⁹ siue secularis aut religiosus existat: ad exe-
cutionem sacrozū ordinū infra ciuitatē et diocesim nostras/ in publico ad-
mittatur: nisi per n̄ras aut vicarij n̄ri seu alioz authenticas litteras siue suf-
ficientia documenta se admittendum fore prius ostenderit. Si quis autem
cōtra hoc statutū per nos vel nostrum vicarium nō admissus/ scienter mini-
strare/et de cura animarū se intromittere p̄sumpserit: excommunicatiōis sen-
tentiam nouē diez monitione preuia incurrat. Quā etiam sententiā taliter
delinquentes incurrisse volumus denūciari. certificantes quoslibet coram
taliter excommunicatis/post huiusmodi denūciationē celebrātes / suspēsiō-
nis sententiam a iure in tales promulgatam incurrere: et exinde notam cō-
trahere irregularitatis.

De maioriēte et inobediētia.

Statuimus vt vnusq̄sq; decanus: rector: plebanus: viceple-
banus siue curatus: nobis subiectus: litteras nostras ac vi-
carij et officialis nostrozū: nostraq; et eozum mandata re-
uerenter vbiq; infra limites sue parrochie recipiat: et sine
dolo et fraude/proxima dñica die/sequēti diligenter exe-
quatur: nūciosq; litterarū nullo modo prodar: sed pro vi-
ribus defendat: secus autem faciens: et constito de eo/ pu-
niatur iuxta qualitatem delicti. Volim⁹ etiam et statuim⁹: vt in executio-
ne quozūcumq; mandatoz litterarum et p̄cessuū / a nobis vel vicario seu
officiali nostris emissozū: dies mensis: ann⁹: nomē exequentis et locus exe-
cutionis per rectores plebanos et viceplebanos aponant: vt sic videlicet:
executoz scribat a tergo mandati eiusdem propria sua manu: Executū est
mandatū hoc: per me. N. plebanū ecclesie in. N. nomen et cognomē suū ac
ecclesie sue nomē exp̄mendo: anno et die tali mensis talis. rē. vt de huius-
modi executione legitima fides per hoc habeat. alioquin si sec⁹ actū fue-

rit: per officiales nostros/ graui⁹ puniatur: partibus per aliter factas et in
debitas executioni neglectis: iure suo illeso gmanēte et saluo.

Inhibem⁹ quoq; ne quispiam clericorū nobis subiectorū/ cuiumq; cōgre-
gationi capitulo aut cōuenticulo/ in quo quicq; in preiudiciū status et ho-
noris episcopoz constan. seu iuriū episcopaliū tractat interesse/ dando cō-
siliū auxiliū vel fauorē sciēter presumat: secus autē faciens: nostrā in-
currat vltra penam iuris indignationem.

Et preterea considerantes: q; tunc ecclesiasticus ordo confusiditur: cū vni-
cuiq; hono: debitus non obseruatur: statuimus et ordinamus: q; i ecclesijs
collegiatis: conuentualibus seu capitularibus: antique honestates et con-
suetudines approbare: debite obseruentur et prelatis eorundem: i assurgē-
do: et alijs prerogatiuis debita reuerētia ⁊ obedientia (cum sint colonne
ecclesiarum earundē) exhibeatur: tam a canōicis q; alijs simplicib⁹ presby-
teris ecclesiarum huiusmodi. Si q; huius statuti transgressor repertus
fuerit: in fructibus prebende sue taliter puniatur: vt discat: superioribus
honorē et reuerentiam condignos impendere et exhibere. Contraueniē-
tes vero. aut suis superioribus siue maioribus detrahentes: iuxta qualita-
tem delicti mulcentur seu puniantur.

De iudicijs

Quia cause matrimoniales cum dependentibus ⁊ cōnexis/ per eos qui po-
testatem iudicandi habent/ et canōnū statuta non ignorant/ tractari et dis-
finiri debent: statuim⁹ et in virtute sancte obedientie mandamus: vt dein-
ceps vnusquisq; presbyter/ habēs curam animarū ac subditos/ quoz coha-
bitatio/ seu discohbitatio/ seu infimōtia fama publica/ i veritate vel errore
fuerit: ita q; de his an iure subsistere possint/ saltē pbabile dubiū extiterit:
tales postq; hoc pceperint specificē moneant: vt super his/ infra duos men-
ses proximos/ pro declaratiōe decisionis recipienda/ ad nos vel officialem
nostrū remittant: vt et sententiam iudiciū/ super his petant: et abinde cau-
sam huiusmodi vsq; ad finē/ q̄tum in eis est prosequant. alioquin taliter
moniti/ si hoc infra eosdem duos menses facere contempserint: ab ecclesia
arceantur: ac ecclesiastica sacramenta eis in vita denegentur: et morientes
peccata sua non confessi/ careāt ecclesiastica sepultura. Presbyter autem
curatus: qui taliter monēdo non processerit: per nos vel vicarium nostrū/
grauiter et condigne puniatur. Volentes vt quilibet plebanoz: huiusmodi
nostrā constitutionē/ saltem quater singulis ānis in ecclesijs eorundē publi-
cet aut publicari faciat.

Inhibemus quoq; omnib⁹ et singulis subditis nostris: clericis et laicis cu-
iuscumq; statu sicut cōditionis existant: ne de examinatione cogitiōe vel
decisione iudiciali quarumcūq; causarū matrimonialiū/ que omnino libe-
ra esse debent/ aliter q; per modū salubris consilij se intromittāt: aut aliaꝝ
causarū quarūlibet de iure vel cōsuetudine ad forū ecclesiasticū spectan-
tiū. secus sit facientes decernim⁹ excommunicationis sententie subiaccere.

De foro competenti

Attendentes ꝑ layci de ecclesiasticis negotijs/ intrmittere se se nõ debēt : omnibus et singulis ecclesiasticis personis per ciuitatem ꝛ diocesim n̄as vbilibet constitutis:interdicim⁹:ne quisq̄ clericus a laycis ad iudicia laycālia seu secularia:dolose se trahi permittat:aut laycis ad talia faciēda cōsentiāt vel huiusmodi vetida iudicia subeat seu ibidem aliquaten⁹ respondeat sub causarū suarū sic motarū / etiam si huiusmodi vetidis iudicijs ꝑ ipso iudicaret/perditiōe seu amissione. Insuper omnibus et singulis laycis cuiuscūq̄ stat⁹ aut cōditionis nostrarū ciuitatis et diocesis interdicim⁹ ꝛ districti⁹ inhihem⁹:ne layci ipsi contra sacras ꝑstitutiones clericos ad iudicia laycālia seu secularia trahāt seu trahi ꝑmittāt:sub ꝑeis a iure expressis:feudalibus tamē causis exceptis:quas ꝑut de iure cōsuetudinario/ tractari permittimus. Volum⁹ etiam hoc ꝑsens statutum:singulis annis in ambone sepius publicari.

De foro cōpetenti seruetur Capitulū libri secundi Cui⁹ tenor sequitur de verbo ad verbum

I diligentem et infra . asseruisti/te vsq̄ ad hec tpa tenuisse quod sit licitum clerico renunciare saltē in tēporalib⁹ causis iuri suo/et sibi laycū iudicē cōstituere:ꝑsertim vbi ad uersarij volūtas accesserit:ac tenere iuramētū sup hoc inpositum respōdisti:immemor constitutionis qua cauetur pacto ꝑiuatorū iuri publico minime derogari. Cum igit ius hoc in mileuitanēsi et carthaginēsi concilijs/specialitꝑ ꝑmulgarum sit:ne clerici clericos/relicto suo pontifice/ ad iudicia publica ꝑtrahant:alioquin causam ꝑdant: et a cōmuniōe habeātur extranei: et tam ep̄i q̄ ꝛ diacones seu quilibet clerici/in criminali vel ciuili negotio/si derelicto iudicio ecclesiastico/ publicis iudicijs se purgare voluerint:etiā si ꝑ eis lata sit sententia/ locū suū amittant: et hoc in criminali actiōe/ In ciuili vero ꝑdāt qđ euicerint si locū suū maluerint obtinere manifeste patet/qđ nõ solū inuiti/sed etiā volūtarij ꝑ pacisci nõ possunt vt secularia iudicia subeant:cum sit beneficiū hoc generale/nõ personale cui renūciari valeat. Sed potius toti collegio ecclesiastico publice sit indultum cui ꝑiuatorū pacto derogare non potest:nec iuramentū licite seruari ꝑtuit/quod cōtra canonica statuta illicitis ꝑactionib⁹ informatur.

ꝑterea inhihem⁹:ne decetro q̄cūq̄ ecclesiastica ꝑsona ciuitatis et diocesis cōstātiensis nobis subiecta/ciuilegiū/auxiliū vel subsidiū laycālia / cōtra nos siue iurisdictionē nostrā sibi qualitercūq̄ assumat aut inuocet/vel

sibi procurat: Contrarium autē facientes/ eo ipso canonice tamē premoniti
excomūicationis sententię/ac deniq; pene decem aureorum camere nostre
soluendorum subiacent.

De probationibus

Ad obuiandū fraudibus quorundam/ qui litteras de gratia vel iusticia a
nobis vel vicario seu officiali nostris/impetratas: signari obtinent: et solo
signo sine munimēto sigilli cōtenti: talib; litteris pro sigillatis vtuntur: attē-
dētes q; multe falsitates propterea cōmittuntur. Et qđ signa huiusmōi dū-
taxat significant/ qđ littere/ quib; apposita sunt: per sigilliferū nostrū debe-
ant expediri: presēti cōstitutiōe decernim;: oēs litteras taliter impetratas
et i futuro obtinendas: sine sigillo officij nostri: nulli; fore roboris efficacie
vel momenti. Eos etiam qui deinceps: talibus litteris pro veris et effica-
cibus vtuntur seu illas recipient fraudulenter: excomūicationis sententię
hoc statuto inno damus.

De sentētia et re iudicata

Intellexim; q; interdū ecclesiarū ciuitatis et diocesis no-
strarū pstantiēsis rectores seu plebani cum suis subditis
in causis matrimonialib; tam simplicib; q; impedimētoꝝ/
in curiam nostrā constantiensem vbi expediri debeant/ ad-
ueniant et latis sententijs diffinitiuis p̄tendentes suffice-
re quod lectioni sententię intererāt partes iubent sine lit-
teris et sentētijs recedere. Sepi; etiā contingit: q; latis hu-
iusmōi sentētijs: partes corā suis plebanis et alijs asserūt/ eas aliter latis
esse q; sunt: et deinde secundo curiam nostrā visitantes variāt/ depositio-
nes et contrarias reportant sententijs. Et quia aliquando p̄pter tēporis
diuturnitatem: de sententiā constare non poterit: ex quo non modica peri-
cula eueniunt animarū: vt experientia sum; edocti. Volentes igitur peri-
culis huiusmodi obuiare: presēti edicto districtius inhibemus: ne decere-
ro aliquis ecclesiarum rector seu plebanus: p̄missa quolibet faciat: decer-
nentes partibus asserentib;: sēntentias pro matrimonio vel cōtra matrimo-
niū aut in alijs causis latis absq; earundē sententiarū litteris debite sigill-
latis/ credi non debere. Et nihilomin; easdē asserentes/ a sacramētoꝝ cō-
munionē excludim;: saluo mortis articulo: donec et quousq; sentētijs hu-
iusmodi scriptas et debite sigillatas obtineant: rectores autē et plebanos
ecclesiarum: si deinde p̄missa p̄petrauerint: aut etiam quamcūq; sententiā
huiusmodi anteq; illā debite scriptā et sigillatā receperint/ exequi p̄sump-
serint: per integrū mensem/ ab ingressu ecclie suspēdim;: fructusq; eccliarū
suarū/ per idem temp; cedentes. inofficiantibus easdē et subditis puidēti-
bus/ reseruātes. Volum; etiam q; statutū nostrū huiusmodi ad min; qua-
ter in anno/ in ecclesiarum ambonibus publicetur.

De vita et honestate clericorū.

Resenti inuolabiliter duraturo phibem^o edicto: ne decē-
tero aliquis clericus in sacris ordinib^o cōstitut^o aut bene-
ficiatus/infra ciuitatē et diocesim nostras/ vinū sub men-
sura publice vēdere/ministrādo fercula/lectisterna et ho-
spiciū ad modū publici hospitis/aut mercatiōis ad modū
laycoꝝ exercere/puta res venales/pro!lucro captādo/re-
missius emere/yt carius vēdat: seu alias mercari: p se vel
interpositā psonā/quōlibet psumat. Si q̄s autem talia fa-
cere psumpserit: et ab huiusmodi negotiationib^o nō resipuerit: eundem iu-
xta excessus qualitatem pro nostro arbitrio puniendū decernimus.

Quoniā valde iniquū est et pessimi exempli/yt tempore quo diuina cele-
brant officia/canonici et alij clerici ad diuinū cultū deputati/qui deuotif-
sime psalmodie debent intendere: cōfabulatiōes/aliaq̄ inter se habeāt col-
loquia/ad diuinū cultū minime spectātia: statuim^o et ordinam^o/ yt canoni-
ci et clerici qui tempore diuinorū inter se colloq̄a huiusmodi seu cōfabula-
tiōes habuerint: a p̄sentijs et a p̄bendarū seu beneficiorū suorū corporib^o/p
ynū diē irremissibiliter sint suspensi: et alias ad arbitriū decani aut eius ad
quē spectat eorū correctio/puniant: qui ad quos p̄tinet si negligentes fue-
rint in huiusmodi correctione/ eidē se pene nouerint subiaccere.

Insuper inhibem^o: ne decetero canonici vel clerici tempore diuinorū/p ec-
clesiā/cū laycis vel alijs clericis spaciari vel deambulare psumāt. Et si con-
trauenerint p̄sentijs et corporib^o p̄bendarū et beneficiorū suorū/ynū diē/ca-
reant irremissibiliter: et alias ad arbitriū decani aut ei^o ad quē spectat eorū
correctio/puniant: q̄ si in huiusmodi correctione fuerint negligentes
eidem pene se nouerint pari modo subiaccere.

Rursus cōstitutione p̄senti put etiā puinciali scilio quōdā dñi cōradi ar-
chiepiscopi magūtinensis sanctitū dinoscit. Volūm^o p̄cipim^o et ordinam^o:
yt p̄sbyteri et clerici in sacris ordinib^o cōstituti: nostrarū ciuitatis et diocesis
vestes longas et capas siue caputia/nō albi/uiridis/aut rubei coloris/sed
alias statui clericali decētes: et nō subductas de vario aut serico: nisi gra-
dati aut canōici maioris ecclie cōstātiensis vel nobiles existāt / deferāt: nō
sericias ab extra nō variatas aut diuisiātas: nec desup ab extra cū plicatu-
ris foderatis: sed manicis strictis/et alias decētib^o ytant. Non deferāt cal-
cios seu sotulares inhonestos/aut indecentes: nō cōsuticios extra talū aut
rostratos: vel lōgis rostris p̄tētos: itinerantib^o aut ex causa aliquantulum
breuiorib^o vestib^o yti liceat: coronā x̄o/comā/capillos et tōsurā suo statui
ordini aut dignitati cōueniētes iuxta canonū sanctiōes deferāt: nec arma-
ti incedāt: neq̄ gladios/pugiōes seu cultellos longos/ portēt: nisi forte ex-
tra ciuitatē vel loca sua eos p̄ergere cōtingat: vel de licētia superioris pro
psonarū ecclie et rerū suorū defensiōe id faciāt. Districti^o insup inhibentes:
ne mātellos ab ante aptos et scissos: et alias yndiq̄ clausos: et circa collū
cū magna zona cōstrictos/dyploides quoq̄ cū manicis vix cubitū brachio-
rum tegentib^o collū eorū ab ante et retro nudis apparentib^o ad modū lay-
coꝝ gerant: sed vestibus honestati clericali cōgruētib^o ytant: put canonici
a vij

cam et nostram grauē vltionem voluerint euitare. Huius autē statuti trās-
gressores etiam ad vnius mensis spacium a fructibus beneficiorū suorū no-
uerint se suspensos. Quorū fructuū dispositionem/arbitrio nostro referua-
mus: per premissa tamen clementie de vita et honestate cle. rē. necnon sa-
cri generalis constantiensis ac etiam basiliensis conciliozum ordinationib⁹
et alijs iuribus q̄ de indecentia vestium tractant nō intendim⁹ derogare.

Item vt clericorum maxime beneficiatorū vita sit exemplaris et accepta:
vniuersis clericis beneficiatis in sacris et nostra diocesi cōstitutis / cōstitu-
tione presenti districtius inhibemus: ne tabernis cōmessationibus ludis ta-
xillozū choreis hastiludijs torneamētis et alijs spectaculis publicis ⁊ pro-
hibitis intersint: aut talia exerceant: prout penas condignas in contrafaci-
entes/facti exigētes qualitate: auctoritate nostra infligendas: et alias a iu-
re infictas/voluerint euitare.

Insuper districtius inhibem⁹ clericis presertim pro sacris ordinibus susci-
piendis itinerantib⁹: ne in hospicijs/ludis taxillozū aut alijs enormib⁹ seu
turpibus actibus insistant: sed honeste et clericaliter viuant et incedāt: se-
cus vero facientes/volumus esse a susceptiōe ordinū/pro qualibet vice ip-
so facto suspensos.

Ceterum/cum omne decus clericalis status/singula quoq̄ ecclesiastica be-
neficia/propter diuinū cultum laudabiliter peragendum/precipue sint in-
stituta/quā obrem/ vt queq̄ diuina officia/turbationibus et impedimētis
quibusq̄ semotis: tanto quietius et seruenti deuotionis affectu/valeāt ce-
lebrari: in virtute sancte obedientie et sub excomunicationis pena/ canoni-
ca tamen monitione preuia districte precipiendo mandam⁹: quaten⁹ de in-
ceps sub diuinis/quotiens presertim maius diuinū officium celebrat: nul-
li generales tractatus/seu capitulares actiones siue cōfabulatiōes clerico-
rum aut ecclesiasticarum personarū in nostra cathedrali/aut alijs quibus-
cumq̄ ecclesijs siue monasterijs nostrarū ciuitatis et dioecesis: fieri aut ha-
beri debeant: nisi id propter aliquam rationabilem causam in aliud con-
gruū tempus differri non possit.

Simili modo precipimus et mandam⁹: vt clerici beneficiati nostrarū ciui-
tatis et dioecesis/temporibus diuinorū/ecclesias in et sub quib⁹ beneficiati
existant: absq̄ superpellitijs non accedant vel subintrent: contrariū facien-
tes: vice qualibet trium dierum spatio/stipendijs suis prebendalibus care-
ant: in vsos fabrīce cōuertendis: quos etiam decanis/rectorib⁹/plebanis/
et alijs in ecclesijs superioribus reuerentiam debitam impendere volum⁹:
sub nostra grauī indignatione et pena superius expressa.

De cohabitatiōe cleri. et mulie.

Sancta generalis synod⁹ basiliēsis reformationi stat⁹ clericalis intēdēs: int
alia/ cōstitutionē salubrē cōtra clericos cōcubenarios edidit: per locorū or-
dinariorū publicandā et exequendā: cui⁹ qdē cōstitutiōis ignoratiā ne q̄s p̄-
tēdere valeat: de clero nro: illā p̄sentib⁹ inseri et cū statutis alijs nris publi-
cari ac districti⁹ volum⁹ obseruari: cui⁹ tenor sequē et est talis. Sacrosancta

generalis synod^o basiliensis in spūs sancto legitime cōgregata/vniuersalē ec-
clesiā representās/ad perpetuā rei memoriā. Quicūq; cleric^o/ cuiuscūq; status
cōditionis religiōis dignitatis: si etiā pōtificialis vel alteri^o p̄minentie exi-
stat: q̄ post hui^o p̄stitutiōis noticiā/quā habere p̄sumat: p̄ duos mēses post
publicationē eiusdē i ecclījs cathedralib^o/ quā ipsi diocesani omnino face-
re teneant: postq̄ eadē p̄stitutiōe ad eorū noticiā p̄uenerit: fuerit public^o cō-
cubinari^o/ a p̄ceptiōe fructuū omniū beneficiorū suorū/triū mēsiū spacio/sit
ipso facto suspēsus: quos su^o supior^o/ in fabricā vel aliā euidentē ecclīarum
utilitatē: ex q̄b^o hi fruct^o p̄cipiant cōuertet: necnō et huiusmōi publicū con-
cubinariū/cū p̄mū talē esse innotuerit: mox suos supior^o monere teneat: vt
infra breuissimū terminū/cōcubinā dimittat: quā si nō dimiserit: vel dimis-
sam/vel aliā publice reassumpserit: vult hec sancta synod^o: vt ip̄m omnib^o
suis beneficijs omnino p̄uet: et nihilomin^o hi publici cōcubinarij quousq;
cū eis per suos supiores/post ipsarū cōcubinarū dimissionē manifestāq; vi-
te emēdationē/fuerit dispēsari^o: ad susceptionē quorūcūq; honoz/dignita-
tū/beneficiorū vel officiorū sint inabiles: q̄ si post dispēsationē recidiuo vo-
mitu: ad huiusmōi publicū cōcubinatum redierint: sine spe alteri^o dispēsā-
tiōis: ad p̄dicta p̄sus inabiles existāt: q̄ si hi ad quos talium correctio p̄ti-
net: eos vt p̄dictū est/punire neglexerint: eorū supiores tā in ipsos de ne-
glectu/ q̄ i alios de cōcubinato modis omnib^o digna punitiōe animadu-
erāt: in cōcilījs etiā p̄uincialib^o aduersus tales punire negligētes: vel de h̄
crimine diffamatos: etiā p̄ suspēsiōnē/p̄uatiōnē/collatiōnē beneficiorū vel ali-
am cōdignā penā/ seueriter p̄cedat. Et si hi quorū destitutio ad sūmū pō-
tificē spectat: p̄ cōcilia p̄uincialia: aut suos supiores p̄pter publicū cōcubi-
natū rep̄iāt: tales p̄uatiōne digni cū p̄cessu inquisitionis ipsi sūmo pōti-
fici deferant: eadē diligētia et inq̄sitiō in q̄buscūq; capitulis generalib^o et
p̄uincialib^o quo ad suos seruet: penis alijs cōtra p̄dictos et alios publi-
cos cōcubenarios statutis in suo robore p̄māsuris. Publici autē intelligen-
di sunt nō solū hi quorū cōcubinar^o p̄ sententiā aut p̄fessionē i iure factā seu
p̄ rei euidentīā q̄ nulla potest tergiversatiōe celari/notori^o est: sed q̄ mulie-
rē de incōtinētia suspectā et infamatā tenēt: p̄ suū superiōrē amoniti ipsas
cū effectu nō dimittāt: quia reuera in q̄busdā regionib^o nōnulli iurisdic-
tiōe ecclīasticā habētes/peccunarios quest^o a cōcubinarijs p̄cipere nō cru-
bescūt: patiētes eos in sua feditate sordere: sub pena maledictionis eterne
p̄cipit: ne deinceps sub pacto cōpositiōis aut spe alicui^o quest^o/ talia quo-
uis modo tolerēt: aut dissimilēt. alioq̄n vltra p̄missam penā negligētie/du-
plū ei^o q̄ p̄pterea acceperint restituere / et ad pios vsus omnino dare te-
neant et cōpellant. Ipsi autē p̄lati cōcubinas seu mulieres suspectas mōis
omnib^o curēt a suis subditis etiā p̄brachij secularis auxiliū si op^o fuerit:
penit^o arcere: quarū cōcubinarū res/q̄ de bonis p̄sumant habere ecclīe: in
fabricā: vel in aliā ipsius ecclīe utilitatē: p̄ ipsos p̄latos cōuertant: q̄ etiam
ex tali cōcubinato p̄curatos filios apud patres suos cohabitare nō patian-
tur. Iubet insup hec sancta synod^o: vt etiā in p̄dictis capitulis/ hec cōstitu-
tio publice: et q̄libet suos subditos/ad ipsarū cōcubinarū dimissionē mo-
near diligēt: iniūgit p̄pterea omnib^o secularibus viris etiam si regali p̄ful-
gent dignitate: ne vllū qualecūq; inferāt impedimentū: quocūq; q̄sito co-
lore: p̄latis q̄ ratiōe officij sui aduersus suos subditos per huiusmōi concu-
a viij

binatū pcedāt. Et cū omne fornicatiōis crimē lege diuina p̄hibitum sūt. et sub pena peccati mortalis euitandū: monet omnes laycos tā vxoratos q̄ solutos vt similiter a cōcubinato abstineāt. Minus em̄ reprehensibilis est: q̄ vxorē habet et aliā mulierē accedit: q̄ x̄o solutus est: si continere noluerit: iuxta apostoli cōsiliū vxorē ducat: pro huiusmodi autē diuini obseruatiōe p̄cepti: hi ad quos pertinet: tam salutaribus monitis q̄ alijs canonicis re medijs omni studio laborent.

De clericis nō residentib⁹

Quoniam autem ad hoc sint ecclesiastica beneficia deputata: vt in eis seruiendū altissimo tales assumant: q̄ per seip̄os volūt et possūt eorū curā exercere: statuim⁹ vt q̄libet infra ciuitatē et diocesim n̄ras beneficiar⁹: cuiuscūq̄ stat⁹ ordinis vel cōditionis extriterit: cui⁹ beneficiū residētia p̄sonalem vel tertiu ordinē de iure statuto vel cōsuetudine req̄rat: in illo infra primū mēsem ab insinuatiōe p̄sentis p̄sonaliter residere incipiat: et abinde q̄ntu beneficiū huiusmodi obtinuerit: talem residentia faciat: seq̄ ad ordinē quē on⁹ beneficiū sui req̄rit: iuxta tempora obtineat p̄moueri. Trāsgressores x̄o hui⁹ statuti nostri: per suos superiores/seruato iuris ordine: eo q̄ sic tenēt beneficiū priuentur: nisi exp̄resam super hoc a nobis vel vicario nostro licentiā obtinere meruerint.

De prebendis

Item statuim⁹: vt q̄libet religiosus infra diocesim nostrā cōstantiēsem curā gerās animarū: titulū huiusmodi beneficiū sui infra mēsis spatiū cōtinuū post illi⁹ assecutionē/decaño vel eius locū tenēt/in p̄sentia fratrum ostēdat: et si titulum aliū q̄ a nobis seu vicario n̄ro impetratū ostenderit: titulo huiusmodi nulla fides adhibeat: nisi forte sūm⁹ pontifex illū sibi p̄cessisset: et eū dē legitime titulū nobis aut vicario n̄ro ostēdisset. Si q̄s x̄o contra p̄missa venire p̄sumpserit: vltra penā iuris cōmunis/ tā diu a diuini suspēsus remaneat: quousq̄ huiusmodi statuto n̄ro studuerit cum effectu parere et obedire.

De portione congrua.

Quoniam nō debeat bouis os ligari trituantis/sacris iubēti canonib⁹: vniuersos et singulos p̄latos ciuitatis et diocesis nostrarū in d̄no exhortamur: vt ecclesiarū parrochialiū ipsis et eorū mēsis vnitarū/et incorporatarū: n̄re diocesis/vicarijs/de prebendis congruis vnde decenter sustentari/iura episcopalia et archidiaconalia soluere: hospitalitatē tenere: et alia incumbētia onera supportare valeāt: put de iure tenent p̄uideāt. alioq̄n put de iure: eis negligēti ad prebendarū huiusmodi deputatiōi: seruatis seruandis p̄cedere nō obmittēti.

De institutionibus

Cum in cunctis sacris ministerijs sint: etatis maturitas gra-
uitas morū et litterarū scientia req̄rēde: p̄senti p̄petuo p̄-
hibem⁹ edicto: ne deinceps aliq̄s sacerdos secularis vel re-
ligiosus/infra ciuitatē et diocesim n̄ras/q̄bcū q̄s ecclesiasti-
cū beneficiū cū cura vel sine cura / absq̄ institutiōe seu in-
uestitura aut inducijs seu licētia / a nobis vel vicario n̄ro
decano vel ei⁹ locū tenētī ostensis: regere aut quolibet inofficiare: suo vel
aliquo numine p̄sumat: nisi ipsi⁹ beneficij rector seu vicari⁹ vel capellan⁹:
p̄sonaliter in eo resideat: cui⁹ nomine et cōsensu: aliquis vt socius in diui-
nis/inibi in officiet: sec⁹ aut facientē/cū nō suos fruct⁹ faciet: ip̄o iure ad re-
spōdendū fisco nostro de fructib⁹ sic p̄ eū leuatis/cōdēnam⁹: et fisco eidē
decernim⁹ applicādos. Lōcedim⁹ tamē vt beneficio/ postq̄ p̄mo vacare ce-
perit: possit loci decan⁹ per se vel aliū quē duxerit eligendū: p̄ primū p̄ri-
mū mensem et nō vltra/in diuinis p̄uidere: seruato tamē moderamine su-
perius de officio decani expresso.

Cum ad extirpandū quorundā detestandā cupiditatē: in sacro lateranensi
cōcilio p̄hibitū sit: vt nullus diuersas ecclesiasticas dignitates aut parro-
chiales ecclesias recipiat: et cōsequenter statutū: q̄ recipiens beneficiū ha-
bens curā animarū annexā: si pri⁹ tale habebat: is eo sit ip̄o iure priuatus.
et si forte illud retinere cōtenderet: etiā alio spoliē: imo si vltra mēsem te-
neat: amob⁹ est priuatus: apostolice tamē sedis dispēsatiōi i his salua. Et
alibi/canon vitij cupiditatis huiusmodi redarguēs: tales in curatis bene-
ficijs plurales: ea que sic retinēdo ad ipsos nō spectāt de iure: et rem con-
tractant alienā: et sic furtū cōmittūt quodāmodo vel rapinā: nō sine mox
et subditorū animarū periculo graui. ea p̄pter vt huiusmodi canōes et sa-
crozū conciliozū generalijū sanctita: debite executionē demandent: locozū
ordinarijs per felicis recordatiōis gregorij decimi decretū in sacro genera-
li cōcilio est p̄ceptū: vt subditos suos plures dignitates vel ecclesias: qui-
bus animarum cura iminent obtineñ: seu personatū aut dignitatē cū alio
beneficio cui similis cura est annexa ad exhibendum dispensatiōi: quarū
auctoritate huiusmodi ecclesias/personatus aut dignitates canonicc tene-
re se asserunt: infra temp⁹ arbitrio ordinariozū statuendum/districte com-
pellant. Nos itaq̄ animarum periculis obuiare/ et vt ecclesiastica benefi-
cia canōice possideant: per executionē p̄missorum cupiēñ p̄uidere: hoc
p̄senti statuto decernim⁹: vt deinceps a publicatiōi p̄sentij/sic vt p̄fer-
tur plura curata obtinentes beneficia: ac plures dignitates et personatus
seu personatum et dignitatem cum alio beneficio curato/de suis dispensa-
tiōib⁹ quarū auctoritate illa tenere p̄tēdūt: necnō titulis suis ad eadē/in-
fra duozū mēsiū spaciū corā nobis vel vicario n̄ro i spiritualib⁹ / legittime
et sub penis iuris doceant. alioquin ne deficiē in titulis et dispensatiōi-
a r

bus huiusmodi canonicis: occupatio iniuste ipsa beneficia: re tractet aliena: et
per consequens furtum committant: et anime exinde periclitentur: ipsorumque sanguis
de nostris manibus exigat: ad executionem premissarum sacrarum constitutionum
contra ipsos dictis lapsis mensibus effectualiter procedemus.

Sequitur de testamentis et ultimis voluntatibus.

Cloniam in quibusdam locis nostrarum civitatis et diocesis ut
intelleximus: corruptela detestabilis observat: videlicet:
quod tam clericus quam laicus in lecto egritudinis constituitur ultra cer-
tam limitatam et expressam sententiam: nec pijs locis nec aliqui-
bus personis pro anime sue remedio et salute: aliqua possit
ordinare legata: considerantes predictam consuetudinem sacris
canonibus et secularibus legibus obviare: cum omnia iura cla-
mant: quod ultima voluntas et ultimum hominis testamentum/ immobile perseveret:
et nihil sit/ quod hominibus magis debeat: quam ut suprema voluntatis liber stilus exi-
stat: eandem consuetudinem deo odibilem/ animabus et bonis moribus inimicam: au-
toritate huius salutaris sanctionis penitus reprobamus: firmiter statuentes: ut
illis quos iura a testamentorum non prohibet factio etiam in sanitate vel in lecto
egritudinis constitutis: legandi/ disponendi et ordinandi de bonis sibi a deo col-
latis: ad pia loca et ecclesiasticas aut alias personas: dummodo contra suos here-
des/ legitimas non pretereant sanctiones/ libera sit facultas: volentes et precipien-
tes districte: ut universi clerici et laici/ impedientes defunctorum legata seu
voluntates: per excommunicationem in personas/ et interdicti in loca sententias/ mo-
nitione canonica premissa ferendas: ab huiusmodi impedimentis desistere compellantur.

Dolent audiuimus: quod fidelium tam clericorum quam laycorum testamenta et ultime vo-
luntates/ maxime pro animarum salute et ad pios usus legata et testata/ in suis
debitis executionibus et ordinationibus/ interdum perversis machinationibus homi-
num/ et quandoque negligentibus interuenientibus et obstantibus/ in nostris
civitate et diocesi/ in locis pluribus multipliciter impediunt et retardant: cum
itaque ultima voluntas seu ultimum hominis testamentum/ pro lege suari debeat: et
supreme hominis rationabilis voluntatis/ liber stilus existat: et nobis incum-
bat officio pastoralis/ talibus providere et testamento utroque iure suadentem defen-
dere: universis nostre iurisdictioni subiectis ecclesiasticis et secularibus: sub inter-
minatione divini iudicii et excommunicationis sententia: quam in contrafacientes
sex dierum monitione premissa/ in his scriptis ferimus: ne testamenta et ultimas
fidelium ecclesiarum vel secularium personarum: quas iura a testamentorum fa-
ctione non prohibet voluntates: maxime ad usus pios et animarum salutem se ex-
tendentes: earumque executionem debitas impediunt negligant vel retardent: nec de
testamentorum et causarum earumdem ac ipsorum occasione pro tempore morarum co-
gnitionem se intromittant: sed ad nos et officiales nostros: ordinariam iurisdi-
ctionem causarum huiusmodi habentes/ remittant: districto inhibemus: quorum
absolutionem nobis dumtaxat reservamus.

De parrochijs et parrochianis

Gravis ad nos q̄rela p̄duxit: q̄ nōnulli suis iurib⁹ ⁊ finib⁹ nō p̄tēti: prochiā nos alteri⁹ p̄sumāt recipe temere ad diuina/ p̄tra canōicas factiōes: ⁊ cū di-
ctoꝝ prochiānoꝝ iudices nō existāt: nec ligādi nec soluēdi in eos receperunt
potestatē: se tamē iudices faciēdo in foro penitentiāli periculose absol-
uūt et ligāt: p̄ libito sue volūtatis: sicq̄ ipsi q̄ p̄prios sp̄nūt sacerdotes
minime absolutis: illud salutiferū n̄e peregrinatiōis viaticū: q̄d nō p̄ficiat
nisi p̄ri⁹ a criminū labe mūdatis: ⁊ in animarū suarū ⁊ eorū q̄ id nō v̄judicā-
tes indiscrete recipiūt/ piculū p̄ferre nō verent: sicq̄ dicti eorū sacerdotes/
qui curā recipiēdo suā p̄ ipsi animā obligarūt: dū sibi taliter subtrahunt:
statū ignozātes ipsoꝝ egrotātiū: quod in eis est: sanare nec p̄solidare infir-
mū: nec alligare cōfractū. Et sic dū curationis necessarie/ nō adhibent rē-
media: inualescētib⁹ morbis/ vsq̄ ad interemptonē lesio dilata: vnde sa-
cerdotes/ nullā possunt de sic peūtib⁹ animab⁹ sup̄no iudici dare rōnem:
nostroꝝ patrū q̄ ecclie sancte dei ⁊ p̄sonis eccliaſticis terminos quos nō li-
cet trāsgredi posuerūt: statuta p̄siderātes: vniuersis sacerdotib⁹ tā religio-
sis q̄ secularib⁹ cuiuscūq̄ ordinis cōditiōis siue stat⁹ existāt: in ciuitate et
diocesi nostris degētib⁹/ sub debito suspēsiōis quā in receptiōe suoꝝ ordi-
nū p̄stiterūt: ⁊ sub interminatiōe diuini iudici/ firmit̄ inhibem⁹: ne q̄s alie-
nū parrochianū/ cui⁹ cura per episcopū vel loci archidiaconū seu ei⁹ vica-
riū sup̄ ea alij est cōmissa/ p̄sumat (excepta necessitatis causa q̄ legē nō ha-
ber) ad cōfessionē recipe: vel ad porrigendū ei eccliaſticū sacramētū: nisi
petita desup̄ et obtēta iuxta iuris dispositionē licētia p̄prij sacerdotis: cū
certi et indubitati iuris existat: talē a tali crimine absolui nō posse aliqua-
ten⁹ vel ligari: et ex hoc ordinē ecclie p̄ maiores et sanctos patres diuina
p̄uidētia institutū cōfundi: q̄d p̄ vniuersos plebanos etiā dieb⁹ dñicis ⁊ fe-
stiuis corā suis plebib⁹ precipimus publicari.

Insup intellexim⁹: nōnullos curatos p̄sbyteros/ exeq̄as defūctoꝝ/ p̄tra vo-
lūtātē subditoꝝ dūtāt dñicis aut festiuis dieb⁹/ neglectis officijs festoꝝ
seu dñicarū/ missas defūctoꝝ pagere: eorū cōmodū tēporale magis q̄ ani-
marū salutē q̄rendo. Volētes igit̄ huiusmōi obuiare abusib⁹: inhibem⁹ di-
strictē p̄cipiendo: ne decetero sup̄radicti curati: p̄missa attēptare p̄sumant:
et nisi rationabilis causa subsistat: se officijs festiuitatū cōformēt: celebra-
do sūmas missas de eisdē put correctionē et penā condignā/ ac nostrā gra-
uem euitare voluerint indignationem.

Quia veridica relatiōe intellexim⁹: populū vulgarem/ in plerisq̄ locis no-
bis subiectis/ dieb⁹ dominicis ⁊ festiuis raro interesse diuino officio misse:
et predicatiōi verbi dei: licet iuxta ordinationē et statutū sancte matris ec-
clesie: eisdem dieb⁹ interesse debeant: vt ibidē de diuinis p̄ceptis et euāge-
licis doctrinis informēt. Hos volētes huic morbo obuiare: ac animarū sa-
luti cōsulere: p̄senti volum⁹ et ordinam⁹ statuto: districte vniuersis p̄sby-
teris curatis nostre diocesis mādātes et exhortātes: quaten⁹ plebes et par-
rochianos suos: qui ad annos peruenerint discretionis: hortentur et am-
moneāt: sub pena excōmūicatiōis: quaten⁹ deinceps singulis dñicis ⁊ festi-
uis dieb⁹/ officio misse i ecclijs suis interesse studeāt: ⁊ p̄dicatiōem x̄bi dei

diligenter audiant: nisi legitimo impedimento et causa rationabili quis excuset. Nec ab officio huiusmodi auctoritate sacerdotis donec compleat recedat: vel alias inhoneste discurrat: faciendo ob reuerentiā diuinissimi sacramenti genuflexiones interim: dū hostia salutaris p̄ psbyterū eleuat: cū de uotiōe q̄ cordis deū exorēt p̄ peccatis: si q̄s x̄o rebellis et negligēs in hīs fuerit: hunc in confessione / seuerē volumus emendari: et nihilomin⁹ talis q̄ tpe p̄dicatiōis uerbi dei extra ecclesiam et in cimiterio stare cōtra p̄hibitiōnē huiusmodi nō formidauerit: ad auctoritatē n̄ram episcopālē remittat: cōreptores etiā hui⁹ saluberrimi p̄cepti / p̄ excōmunicatiōis inflictiōnē arceant. Insuper psbyteri curati / in sermonibus suis populū eis cōmissum ad hoc inducere curēt: ut p̄cessionib⁹ et alijs actibus et cerimonijs ecclesiasticis intersint deuote: laudesq̄ omnipotenti deo cum attentōe cordis et morū grauitate ibidem psoluāt.

De regularibus

Quoniam nonnulli religiosi / cōtra deū et suā cōscientiā multipliciter excedūt: eorumq̄ p̄lati desidēs et negligētes in obseruatiōe regularis discipline et correctione excessiū existāt: eos p̄ viscera misericordie d̄ni n̄ri iesu christi req̄rim⁹ et hortamur: ut p̄sonas regulares sibi subiectas / ad obseruantia regulā suarū et statutorū regulariū / diligēt⁹ inducāt moneāt et alliciāt: et si op⁹ est stricti⁹ cōpellāt: ut de officio sibi cōmisso / dignā deo possint reddere rationē: q̄ si ultro p̄uaticatores ordinis sui fuerint aut cōreptores seu negligētes uel remissi / p̄ certo se nouerint nō solū ab officio deponēdos: sed alias fm regulā suā castigādos: cum offensa nō solū p̄pria uerū etiā aliena / ac sanguis subditoꝝ suoꝝ de suis manibus requiratur. Hos etiā eorundē p̄latorū negligētiam fauente domino supplebimus: iuxta canonicas sanctiones.

Periculosum nimis fore cōsiderātes et scandalosum: q̄ persone regulares utriusq̄ sexus extra monasteria sua uagātes: in seculo morā trahūt: nōnullē etiā ex ipsi⁹ religiōis habitu dimisso / apostatare nō formidāt: excōmunicatiōis sententiā ut sic incurrēdo et suis supiorib⁹ rebellādo. Quā itaq̄ piculosum sit talib⁹ sic uagantib⁹ excōmunicatis et apostatis in diuinis p̄icipare: volum⁹ et uniuersis nobis subiectis ecclesiasticis p̄sonis mandātes: ut omnes et singulos sic in seculo suis sub districtib⁹ uagātes et cōmorātes / cuiuscūq̄ ordinis uel p̄ditiōis fuerint / moneāt et req̄rāt: ut infra mēsis spaciū a die publicatiōis et req̄sitiōis huiusmodi / ad sua monasteria redeāt: et uota sua deo reddāt: suis supiorib⁹ iuxta ordinem et regule institutionem obediēdo: uel saltē infra eundē terminū / corā nobis uel nostro uicario de indultis: si que de cōtrario habeāt legitime doceāt. alioquin cōtra ipsos per ecclesiastice censure penas p̄ut iustū fuerit p̄cedemus.

Quis p̄tra mōachos et mōiales de suis claustris p̄p̄ aliq̄s enormes excessus aut animi leuitate temere fugiētes: et i seclō p̄tpa uagātes et p̄santes: et tādē penitētia ducti ad claustra sua humiliter redire uolētes: certe et varie

pene iuxta qualitatē et q̄titatē excedentiū a sanctis patrib⁹ sint statute: q̄dā tamē abbates et magistrat⁹/penis in sacris canonib⁹ ⁊ regula sui ordi- nis cōtra tales pfugos expressis/nō cōtenti/grauios et quasi importabi- les penas ipsis in sui reuersiōe imponere non verent: vel q̄d deteri⁹ est: eaf- dem psonas quantūcūq; humiliter postulantes/ad sua claustra de quibus exiuerunt/admittere inhumaniter cōtradiciūt. Quā itaq; de iure / pene am- pliande non sint sed leuiāde: et lōge sit securi⁹ de misericordia q̄ crudelita- te reddere rationē: cū etiā dñs per os pphete sit pollicit⁹ sic dicētis: ꝑec- cator quacūq; hora cōuersus fuerit et ingemuerit: oīm iniquitatū suarū am- pli⁹ nō recordabor. Nos em̄ aduertentes: q; vbi paterfamilias larg⁹ dispē- sator existit: nec decet familiā esse tenacē: vt peccādi materia et occasio ta- libus precludat: puida deliberatione statuim⁹: et p̄senti statuto decerni- mus et ordinam⁹: vt monasteriorū abbates et p̄lati abbatisse p̄positi prio- res et magistratus cuiuscūq; ordinis: nobis subiecti: fratribus et sororibus modo p̄missis a suis monasterijs pfugentib⁹ aut in apostasiā ex quacumq; causa lapsis: desiderantib⁹ et q̄rentib⁹ cū humilitate et deuotiōe regressū: sinū misericordie quē mater ecclesia claudere nulli petenti cōsuevit: more p̄ij patrifamilias/ qui filiū primū pdigū / et postea penitentē paterne sus- cepit/studeant liberalit̄ aperire: et tales redire volentes/quātumcūq; eo- rum excessus graues fuerint vel enozmes: iuxta cuiuscūq; ordinis discipli- nam siue regulā et cōsuetudinē obseruatā: sine cōtradictiōe recipiāt ⁊ ad- mittant. ita tamē q; ppter eoz excessus/nec victus nec vēstir⁹ eis subtraha- tur: sed alias regulariter puniant̄ vt preferē: put ipsi p̄lati/abbates/ab- batisse p̄positi priores ac magistratus sorores et alij renitentes sententiam suspensionis a diuinis/quā in cōtrafaciētes sex dierum canonica monitiōe p̄missa: in his scriptis ferimus: voluerint euitare.

Idem de monialibus

Sacras apostolice cōstitutiōes debite executioni demādātes: hoc nro sta- tuto sanctim⁹: vt sanctimoniales cuiuscumq; sint religionis vel ordinis: no- straz ciuitatis ⁊ diocesis/que sacris canonib⁹ i suis monasterijs sub p̄petua clausura manere iubent: sub debita in suis monasterijs decetero p̄manere debere clausura. ita q; nulli eaz/religionē tacite vl̄ exp̄sse p̄fesse/ quacūq; ratiōe vel causa: nisi forte tali morbo euidenti aliquā earū laborare cōsta- ret: q; nō posset cū alijs absq; graui periculo vel scādalo cōmorari: mōaste- ria ipsa egrediendi: vel alias suspectas psonas intromittēdi sit facultas: de- inceps absq; licentia superiorū suoz: quā nō nisi ex causa p̄exp̄ssa vel in- euitabili exigente necessitate cōcedi volum⁹: ita q; monasteria sua nō exe- ant: prout dictaz constitutionū penas et vltionē canonicā voluerint euita- re: q; vt ipse sanctimoniales a publicis et mūdānis aspectib⁹ separe: deo liberius seruire valeant: et lasciuiendī oportunitate sublata: corda sua et corpora in omni sanctimonia diligentius custodire: vniuersis et singulis ecclesiasticis regularib⁹ et secularib⁹ psonis n̄e iurisditiōi subiectis: interdī- cimus et prohibemus: ne absq; rationabili et manifesta causa: et sine supe- rioris ad quem pertinet licentia speciali: ipsa monasteria sanctimomialium subintrēt: ipsiq; monialib⁹ sua monasteria exeundi: aut act⁹ aliquos lasci-

uiosos exercendi/opem nō p̄stent:nec aliquā eaz:ad exeuendū sollicitent:
neq; easdem receptare debeant sub suspensionis et priuatiōis beneficioꝝ
in ecclesiasticas/in seculares x̄o personas/excōmunicatiōis et alijs penis/
ad quas prout de iure possum⁹ cōtra eosdē p̄culdubio procedem⁹.

De lolhardis .

Preterea/quis plures ex lolhardis validi sint: et ad labo-
rem utiles:carius tamen de elemosyna viuere: q̄ suarum
manuū laborem studeāt manducare:sacra id reprobante
scriptura: vniuersos christifideles nobis subiectos in do-
mino hortamur et requirim⁹: vt tales lolhardos validos
et aptos ad laborē:suis elemosynis pascere se retrahant:
ne fautores mali nominent. Nos em̄ ipsos lolhardos/ si
deinde q̄ validi fuerint:elemosynā exigere non destiterint: censura eccle-
siastica cōpescere curabim⁹:iustitia mediante.

De custodia eucharistie et reuerētia sacramentorū.

Ne propter irreuerentiam sacramentoꝝ/ira dei seuiat in ministros: statu-
mus: vt eucharistia crisma et oleum sanctum/sub diligenti custodia seruen-
tur. Cum autē sacerdos eucharistiam vel oleū infirmoꝝ / ad decubentem
deportauerit: videat: q̄ superpellitio/stola seu orario sit indutus: supposito
mundo velamine manifeste et honeste: lumine ac etiā campanella/ eucha-
ristie sacramentū precedentib⁹. hec faciet: omnib⁹ etiā vere penitentib⁹ et
cōfessis qui sacerdotē/eucharistiā vel oleū infirmoꝝ vt sic deferentē/eū do-
vel redeūdo associauerint vel secuti fuerint: cū deuotione: aut cū lumine
a se portato siue die siue nocte id fecerint: quotiens tocies / quadringēta
dierum de iniunctis sibi penitentib⁹: preter indulgētijs auctoritate aposto-
lica cōcessas: auctoritate nostra ordinaria misericorditer in dño relaxam⁹.

Ad idem de custodia eucharistie

Preterea patrū sanctorū monitis requisiti/precipim⁹ in virtute obediē-
tie: vt nullus presbyteorū/nisi vno saltem sibi coassistente et responden-
te ministro:succensoq; ibidem lumine sacre misse officium celebrare: isq;
celebrando preces/ euangelium et reliquas missalis officij partes (excepto
canone sacro) sonora quidem et intelligibili voce: vt a circumstantibus au-
diri valeat: clare proferre debeat.

Considerantes q̄ grauiter gloriosus de⁹ / propter sacramentoꝝ irreueren-
tiam offendať: ideo q̄q; a predecessoꝝ nostris circa sacramētoꝝ custodi-

am et reuerentiā sufficienter sancitū dīnoscat: quia tamē / vt quottidiā
 edocemur experientia / sacerdotes cum diuina eucharistie et extreme vn-
 ctionis sacramenta / ad infirmos deportant / incaute / cū calopedibus ⁊ scan-
 dalose et turpiter / capite nudo / aut vix birreto supposito / ornatis capillis
 in mundi conspectum procedāt: districte p̄senti statuto inuiolabiliter dura-
 turo sanxim⁹: vt cōstitutio p̄inserta / firmiter obseruetur: ac qlibet p̄sby-
 ter sic infirmos: cū eucharistie ⁊ extreme vnctionis sacramentis accedens:
 absq; calopedib⁹ et capite: almutio: si saltem tali in loco almutia solita sint
 portari. alioquin caputio clericali per collū tracto / vt sola facies nuda ap-
 pareat: deuotionis gratia precedente lumine / et campanella iuxta eiusdē
 constitutionis tenorē incedat: indulgētias inibi expressas / christifidelibus
 in domino elargientes. Si qui dō hanc cōstitutionē nostrā seruare contēp-
 serint: se vltionem nostrā grauem non euasuros agnoscant.

De ecclesiarum procuratorib⁹

Quorundam fidedignorū vrb̄ iam⁹ relatione: q̄ pro fabri-
 cis q̄ plurimarū ecclesiarū nostre diocesis procuratores:
 layci dumtaxat constituant: qui ad eorū nutū cum peccu-
 nijs et rebus fabricę huiusmodi / absq; plebanorū scitu et
 consensu: propria cōmodā querunt: ac mercationes et cō-
 tractus interdū viciosos cū illis exercent: et eas ad alios
 priuatos vsus cōvertere nō formident: nec de p̄ eo perce-
 ptis collectis inbursatis et gestis / in presentia plebanorū tamq; procurato-
 rum principalū / quorū interest / rationē reddere studeāt: fabricas ecclesia-
 rum huiusmodi et eorū animas miserabilē defraudando. Qd̄ p̄fecto pe-
 riculosum fore arbitramur. Quāobrem ecclesiarū indēnitati et subiectorū
 saluti p̄uidere cupientes / p̄senti cōstitutioe ordinam⁹: vt deinceps cuiusli-
 bet ecclesie nostre diocesis rector siue plebanus: tamq; principalis: et cum
 eo duo layci vel tot quot fuerint necessarij et oportuni p̄curatores consti-
 tuantur. Qui quidem layci: huiusmodi p̄curationis officia citra eorū pri-
 uata cōmoda fideliter cum scitu et consensu plebani exercent: ac utilitatē
 ecclesie promoueant: rationē de singulis per eos leuatis collectis distribu-
 tis actis et factis / in p̄sentiali p̄senti rectoris siue plebani tamq; principalis
 procuratoris / coram his qui ad hoc sunt deputati singulis ānis temporib⁹
 consuetis faciendo: put de hoc in extremo iudicio respondere velint. Qui
 autem huiusmodi nostri statuti rebelles fuerint reperti: et canonice per re-
 ctorem eorū vel plebanū moniti / se ab huiusmodi rebellione non tempera-
 uerint: extunc coipso excommunicationis sententiam incurrāt.

De sponsalibus et matrimonijs

Quis in generali concilio / innocenti⁹ papa tertius / sufficienter statuerit.
 ne quis sacerdos clandestinis matrimonijs intersit: inhibens nihilominus
 ne talia clandestina matrimonia contrabantur: quia quod tamen volen-
 ter referimus: predicta clandestina matrimonia sepius contrabantur: per

que tam grandia scandala/que animarum pericula non modica insurgunt. Predecessorum igitur nostrorum vestigijs inherendo: prohibemus: decetero clandestina matrimonia contrahi iuxta constitutionem in concilio generali editam: que habetur in ca. si. de clande. spon. infrascriptam quam in omnibus parochialibus ecclesijs precipimus singulis annis per regentem curam animarum quater publicari. He autem constitutio predicta cuius sit incognita: eam etiam de verbo ad verbum hic inseri volumus. Cuius sequitur tenor et est talis.

Cum inhibitio copule conjugalis sit in ultimis tribus gradibus reuocata: ea in alijs volumus districte obseruari: unde predecessorum nostrorum vestigijs inherendo/ clandestina matrimonia penitus inhibemus. Prohibentes etiam: ne quis sacerdos: talibus interesse presumat: quare speciale quorundam locorum consuetudinem ad alia generaliter prorogando statuimus: ut cum matrimonia fuerint contrahenda: in ecclesijs per presbyteros publice proponantur competenti termino prefinito/ ut infra illum qui voluerit aut valuerit legitimum impedimentum opponat/ ipsi presbyteri nichilominus inuestigent utrum aliquod impedimentum obsistat: cum autem apparuerit probabilis coniectura/ contra copulam contrahendam: extractus interdicatur expresse: donec quid fieri debeat super eo manifestis presiterit documentis. Si quis vero huiusmodi clandestina vel interdicta coniugia inire presumpserit: in gradu prohibito etiam ignoranter/ soboles de tali coniunctione suscepta/ prorsus illegittime censeat: de parentum ignorantia nullam habitura subsidium: cum illi taliter contrahendo: cum expertes scientie vel saltem affectatores ignorantie videantur: pari modo proles illegittima censeatur: si ambo parentes impedimentum scientes legitimum: preter omne interdictum etiam in conspectu ecclesie contrahere presumpserint: sane si parochialis sacerdos/ tales coniunctiones prohibere contempserit: aut etiam quilibet regularis eis presumpserit interesse: per triennium ab officio suspendatur: grauius puniendus: si culpe qualitas postulauerit: sed et his qui taliter copulari presumpserint etiam in gradu concessio: penitentia condigna iniungatur. Si quis autem ad impedendum legitimum copulam maliciosum impedimentum obiecerit: canonicam non effugiet ultionem.

Hac constitutione prohibemus: ne quis sacerdotum ciuitatis et diocesis constantiensis decetero clandestinis matrimonijs intersit: quod si secus fecerit: ultra penas canonice predictas/ condigne mulctetur. Si autem aliqui ex ipsis subditis matrimonium clandestine contraxerint: mox postquam idem sacerdos hoc sciuerit: eos moneat ut matrimonium per eos contractum in facie ecclesie infra proximum mensem solemnizent: nisi ille mensis infra dominicam inuocauit et octauam penthecostes forte incideret. tunc enim infra mensem proximum post octauas penthecostes: matrimonium huiusmodi in facie ecclesie solemnizare legitimo cessante impedimento teneatur. Et si id facere contempserint tam eorum curatus: quam contrahentes: iuxta dictam constitutionem et alias canonicè puniantur.

De iudeis

Ne iudei decetero in ciuitate et diocesis nris/nutrices seu seruentes habeant christianas: districtius inhibemus: quia indignū est: q̄ filij libere/filij famulentur ancille: omnibus ipsorum seruentibus ac nutricibus precipientes: vt a scrutijis eorum infra proximū mensem a publicatione presentium recedant quos etiam iudei libere dimittere tenentur: transgressores vero huius statuti animaduersione condigna puniantur.

Quoniā dudum in sacra prouinciali synodo magūtina celebrata inter cetera de iudeis et crucis christi inimicis/statutū reperitur et mādatum: sub cessatione diuinorū: et pena subtractionis cōmunionis: q̄ iudei signa deferre debeant: per que a christianis distingui et discerni videant: declarando adijcit signū huiusmodi tale esse debere: circulū videlicet de filis croceis in veste extrinseca: ante pect⁹ quo ad mares et masculos: et due tige blauij coloris in peplis mulierū. Cum autē parū proffit statuta cōdere et eorū executionem negligere: idcirco cōstitutione presenti precipim⁹ et mandamus districte/vniuersis iudeis per ciuitatem et diocesim nostras habitantibus / sub penis grauib⁹ expedire visis: quaten⁹ huiusmōi signa extrinseca iuxta declarationē predictam deferant conformiter: et ad hoc per potestatem secularē et officiales regentes compellantur: alioquin contra secus facientes officiales et regentes ad subtractionem sacramenti eucharistie/ et contra iudeos/ad exclusionē a cōmunionē fidelium et alias prout de iure pcedat.

De adulteris

Quedam persone/relicto legitimo thoro/nō verentur vna domo i adulterinis amplexibus manifeste cohabitare / in scandalum plurimorum / quorū salutē prouidere volētes omnibus rectoribus plebanis et curatis nostre diocesis in virtute sancte obedientie districte precipiēdo mādam⁹: quatenus omnes et singulos qui in adulterinis amplexibus insimul residere non verentur: singulis mensibus amoneant: requirāt et exhortent: vt infra qundecim dies ab inuicem discedant: et si mandato huiusmodi obedire cōtempserint: et post dictos qundecim dies/quod absit insimul cohabitauerint: tales in eorum vita/ab ecclesiasticis excludantur sacramentis: et donec a nobis vel vicario nostro absolutionē meruerint obtinere: ab ecclesie ingressu arceant: et post mortem nisi penitētiā egerint de cōmissis: ecclesiastica careāt sepultura: et nihilominus ad nos vel vicarium nostrū/pro absolutionis beneficio cōsequendo remittant. Ipsi dō rectores plebani et curati/qui eos monere obmiserint: a nobis vel vicario nostro canonicā expectare se non dubitent vltionē: quibus etiam sub simili cōminatione districti⁹ iniūgim⁹: vt eorundē rebellū nomina infra alios qundecim dies nobis vel vicario nostro denunciēt: vt contra eosdem ad vltiora procedere valeamus.

De raptoribus

Spoliatores stratarum ac raptores alios / qui transeuntes
p vias ⁊ stratas publicas / viduas pupillos et p̄das alias /
p̄sertim ecclesiasticas eoz b̄ois vi spoliāt p̄pter eoz violen-
tias / q̄ p̄urbationē desiderāde pacis iducūt : tali volum⁹
n̄ro feriet̄i correctiōis gladio pena mulctari : vt tam ipsi q̄
receptātes eos / ⁊ scient̄ dantes eis auxiliū vel fauorē : ip̄o
facto sint anathematis vinculo innodati . hoc quidē statu-
tum volumus anno quolibet in singulis quattuor festiuis
tatibus principalibus si sermo eodē die / alioquin die seq̄nti primo dū ser-
mo fuerit in quibuslibet ecclesijs ciuitatis et dioecesis nostrarū in cancellis
publicari .

De vsuris

Usurarios actus diuina et humana lege satis nouim⁹ exprobratos : et con-
tra exercentes vsuras nouissima constitutio concilij lugdunensis penas sta-
tuit exquisitas : sed quia quesito nouo fenerandi colore / n̄nulli sub titulo
venditionis / exercēt vsuras : qui pecunias mutuans datis inducijs : vt sta-
tuto die recipiant fruges : forte in duplo valore quos deinde ampliori pec-
cunia vendunt : quidam etiam emendo rem pro certa quantitate v̄ditori
dimissam : statuto termino pro adaucto numero vsurarū quantitate reuen-
dunt . his fraudibus obuiādo prohibemus : ne quis vsurarū absoluat pu-
blicū vel ad ecclesiasticam recipiat sepulturam : nisi cautione prestita de
vniuersis restituendis iuxta constitutionē apostolicam in concilio lugdu-
nensi factam que habetur de vsuris libro . vi . q̄ . i . subscriptā / quam in om-
nibus parochialibus ecclesijs precipimus singulis annis per regentem cu-
ram animarum semel videlicet in dominica quadagesime qua canitur Ju-
dica . ⁊c . soleniter publicari . Ne autē constitutio predicta cuiq̄ sit incogni-
ta illam volumus hic de verbo ad verbum inseri vt ecce sequitur .

Q̄ q̄ vsurarij manifesti / de vsuris quas receperunt / satisfieri expressa q̄ti-
tate vel indistincte in v̄tima voluntate mandauerunt : nihilominus eis ec-
clesiastica denegetur sepultura : donec de vsuris ipsis fuerit prout patiunt̄
facultates eozum plenarie satisfactum : vel illis quibus est facienda restitui-
tio : si presto sint ipsi vel alij qui possint eis acquirere vel eis absentibus lo-
ci ordinario / aut ei⁹ vices gerenti / siue rectori parrochie / in qua testator ha-
bitat : coram aliquibus fidedignis de ipsa parrochia / quibus quidem ordi-
nario vicario aut rectori predicto modo / cautionē huiusmodi eozū nomi-
ne liceat presentis constitutionis auctoritate recipere : ita q̄ perinde actio
requiratur : ac si seruo publico de ipsius ordinarij mandato idonee de resti-
tutiōe faciēda / sit cautū . Ceterū si receptarū vsurarū sit q̄ritas manifesta :
illā semp in cautione predicta exprimi volumus . alioqn aliā recipiēs cau-
tionem huiusmodi arbitrio moderandam : ipse tamē scienter / n̄o minorē q̄
verisimilit̄ credit / moderat̄ . Et si sec⁹ fecerit : ad satisfactionē residui tenea-
tur . Q̄s autē religiosos ⁊ alios q̄ māifestos vsurarios p̄tra p̄sentis sanctio-
nis formā ad ecclesiasticā ausi fuerint admittere sepulturā . pene Lateraneū

concilij contra vsurarios promulgate statuimus subiacere: nullus manife-
storum vsurariozum testamentis interfit aut eos ad confessionem admittat
sive ipsos absoluat nisi de vsuris satisfecerint vel de satisfaciendo pro suaz
viribus facultatū prestent vt premitit ydoneā cautionē: testamēta quoq;
manifestorū vsurariozum aliter facta nō valeant: sed sint irrita ipso iure.

De penis occasiōe interdicti

Acri prouincialis concilij antiqui necnon rudolfi / hein-
rici z marquardi episcopozū predecessozū nostrorū vesti-
gijs inherendo / hac cōstitutioe perpetuo valitura sancti-
mus: vt si in antea quecūq; ecclesiastica vel secularis per-
sona: cuiuscumq; dignitatis status vel cōditionis existat:
instigante diabolo infra ciuitatem et diocesim nostras / cle-
ricum et pro clerico se gerentem interfecerit aut mutilaue-
rit: aut sine licentia superiorum ipsius clerici / captiuauerit: aut detinuerit:
coipso in terris ecclesijs et parrochijs totius decanatus in quo huiusmodi
delictum cōmissum: aut clericus huiusmodi captus fuerit: et nō solum in il-
lo decanatu / sed etiam in quibuscumq; alijs decanatibus in quibus quem-
piam talium detineri cōstitit: et in omnibus locis i quib⁹ interfectoz seu
mutilatoz aut captoz seu eius complices ipsi consilium / auxiliū / z iuuamen
prestantes domiciliū aut dominiū obtinuerint et siue de facto siue de iure
iurisdictionē exercuerint aut obtinuerint: vel moram traxerint: et ad que
deuenerint: et q̄diu in eisdem fuerint: et post cuiuslibet ipsozū abinde res-
cessum: ad tres dies continuos / ipso facto cesset a diuinis: et seruetur stri-
ctissime ecclesiasticū interdictum: tamdiu et quousq; leso / nobis / z ecclesie
fuerit de tanto flagitio satisfactum: aut interdictum huiusmodi alias fue-
rit legitime relaxatū: tales etiam iniuriatores / tamq; excommunicati coipso
a singulis artius euitentur: donec absolutionis beneficium meruerint le-
gitime obtinere. Ne autē hij iuxta premissa interdictū seruare debentes /
se valeant per ignorantiam quōlibet excusare: precipimus: vt rectores seu
plebani ecclesiarum parrochialium / in quozū parrochijs facinora predicta
commissa fuerint: statim et infra vnius diei spacium / decano si presens in
decanatu fuerit: alioquin camerario. si camerarius etiam abesset / viciniōri
presbytero curato illius decanatus presenti / rem gestā referant. Qui deca-
nus seu camerarius aut viciniōz confrater curatus / omnibus ceteris cōfra-
tribus decanatus huiusmodi / et etiam religiosi in eo cōmorantibus / infra
biduum proximū / hoc idem facinus manifestet: ac interdictum per eos et
in toto decanatu seruandum fore notificet: quibus super his fidem plenā
sicut nostris litteris volumus adhiberi. Si quis vero rectorū seu plebano-
rum ecclesiarum parrochialium aut decanorū vel camerariozū hoc nostrū
preceptum adimplere contempserit: excommunicatiōis sententiam coipso
incurrat: a qua non possit nisi congrua satisfactioe preuia liberari. Per pre-
missa tamen institutionibus legalibus et prouincialibus contra sacrilegos
predictos editis / et alijs que de ipsozū penis tractant: non intendim⁹ de-
rogare: sed potius eas in suo roboze volumus permanere.

Ex generali synodo Basiliensi.

¶ Super sacrosancta synodus basiliensis ad vitandū scandalā et multa pericula/subueniendū q̄ cōsciētis timoratis/ statuit: q̄ nemo deinceps a cōmuniōne alicuius in sacramentoꝝ amīstratiōe vel receptiōe aut alijs quibuscumq̄ in iudicijs vel extra cuiuscūq̄ sentētie aut censure ecclesiastice aut suspensionis vel p̄hibitiōis ab homine vel iure generaliter promulgate occasiō teneatur abstinere: vel aliquē vitare aut ecclesiasticū interdictū obseruare: nisi sententia prohibiti suspensio vel censura ecclesiastica huiusmodi fuerit: vel cōtra personam/collegiū vniuersitatē ecclesiam aut locum certum aut certam a iudice publicata vel denunciata specialiter et expresse: aut si aliquem ita notorie excōmunicatiōis sentētiā cōfiterit incidisse: q̄ nulla possit tergiversatiōe celari: aut aliquo iuris suffragio excusari. Nam a cōmuniōne illius abstinere vult iuxta canonicas sanctiones. per hoc tamē huiusmodi excōmunicatos suspensos et interdictos seu prohibitos non intendit in aliquo releuare nec eis quolibet suffragari.

Ad idem ex eadē generali synodo

Quoniam ex indiscreta interdictorum promulgatiōe multa consueuerunt scādala euenire: statuit hec sancta synodus: q̄ nulla ciuitas/opidū/castrū/villa aut locus ecclesiasticus possit suppōi interdicto: nisi ex causa seu culpa ipsorum locorū aut domini seu rectoris vel officialiū: p̄pter culpā x̄o seu causam alterius cuiuscūq̄ priuate persone/huiusmodi loca interdicti nequaq̄ possint/auctoritate quacumq̄ ordinaria vel delegata: nisi talis persona fuerit prius excōmunicata aut denunciata siue in ecclesia publicata ac domini seu rectores vel officiales auctoritate iudicis requisiti: huiusmodi personā excōmunicatā infra biduū inde cum effectu non eiecerint: aut ad satisfaciendum compulerint: qua etiam post biduū eiecta recedente vel satisfaciente mox diuina resumi possint: etiam in precedentib⁹ locum ipsa synodus vult habere. per hanc tamē cōstitutiōnē nō volumus esse sublatam cōstitutiōnē nostram p̄missam que incipit: Sacri pronincialis.

De magistris

Experientia docti nouim⁹: q̄ quidā verbū dei in ecclesijs nostrarū ciuitatis et diocesis seminantes religiosi ⁊ seculares presbyteri interdum rancore moti / cōtra seiuicem predicare non verentur: in populi scandalum ⁊ exemplū perniciosum. Hos considerantes q̄ sicut ex indiscreto silentio sepius error post se relinquitur: ita ⁊ incauta locutio

sepi^o errorem inducit. Idcirco presenti statuto inhibem^o: ne quis predicantium in
monasterijs et ecclesijs nostrarum ciuitatis et diocesis/sive religiosus sive se-
cularis existat: decetero contra alium quemlibet in cancellis scandalosum aut irritas
predicet: sed si errorem/heresim vel quod aliud contra alterius ius: alius ex ipsis
modi contentione/publica scandala in populo et pericula consurgant animarum.
secus facientes penam grauem et condignam non euadent.

De penitentibus et remissionibus

Quia nonnulli religiosi/terminis suis non contenti/in pditione
animarum in casibus sedi apostolice et nobis referuatis/in ci-
uitate et diocesi nostris/subditos nostros absoluere presumunt:
licet de hoc nullam receperint potestatem: presenti decreto in-
hibem^o: ne deinceps nudo verbo ipsorum religiosorum asseren-
tium se tale habere potestatem: nisi alias de potestate huius
modi fecerint fide legitimis documentis/credant. declarantes
absolutionem eorum in casibus predictis nullas esse. nisi hoc specificae a
sede apostolica seu a nobis eis sit concessum.

Ubi periculum magis iminet ibi proculdubio magis est consulendum. Attenden-
tes itaque: quae manifesta peccata non sunt occulta correctione punienda: et quae ma-
lum ubi oritur/ibi puniri debet: omnibus penitentiaribus nostris districtim inhibem^o:
ne sub suspensionis pena ab officio et beneficio suo/quodlibet super peccato pu-
blico extra tempus quod dragesimaliter absoluere quodlibet presumant: aut se de quo-
cumque publico crimine intromittant. Volentes/et publicos peccatores postquam
casum publicum fore intellexerint: mox ad nos seu vicarium nostrum absoluendi
dum/et deinde inibi puniendum ubi publice deliquit/remittant. ac decernentes
absolutionem per penitentiaribus nostros super publicis criminibus decetero fieri debent/
nullius fore roboris vel momenti. in contrarium concessis non obstantibus
quibuscumque. et c.

Declaramus insuper: quod penitentiaribus nostri praesentes et futuri/nulla habeant potesta-
tem sibi socios in officio penitentiarie nostre assumendi: aut vices suas alteri
committendi: nisi specialiter id a nobis vel vicario nostro habuerint i mandatis.

Praeterea ordinamus et presenti decreto inhibem^o: ne quis penitentiariorum nos-
trorum/decetero litteras confessionis testimoniales sibi confitentibus/quodlibet
presumat dare. Decernentes litteras huiusmodi per eos dandas/nullam fidem
habere/aut eis fore adhibendam. Si quod autem litteris testimonialibus huiusmodi ab-
solutionem siue in casibus nobis referuatis indigerint: seu alias tales ad sui
cautelam forsitan petierint: ad nos seu vicarium nostrum pro talibus remittantur.

Insuper omnibus presbyteris curatis et non curatis nostrarum ciuitatis et diocesis
inhibem^o: ne de casibus episcopalibus nobis referuatis quos duximus inferimus
annectendos/se intromittere audeant: sed ad nos seu vicarium nostrum/omnes

infra scripti remittant. decernentes/absolutionē per eos absq̄ speciali cōces-
sione nostra seu vicarij nostri in casib⁹ huiusmodi p̄terq̄ in mortis articulo
virib⁹ penit⁹ carere. rē.

De sentētia excomūnicationis.

Quoniā excomūnicati absolutos se esse nōnūq̄ mentiunt: ex quoz cōmu-
niōe pericula eueniūt animaz: p̄senti constitutiōe imbibemus: ne decetero
q̄sq̄ sacerdos curat⁹/nobis subiect⁹/quācūq̄ p̄sonā ei⁹ parochie quam se
mel per n̄ras seu vicarij vel officialis n̄ri litteras excomūnicatozas sigilla-
tas excomūnicatā denūciauit: aut p̄tra quā tales litteras vidit ⁊ recepit: vl-
tra ad diuina sua scient̄ admittat: vel corā eo celebret aut absolutū credat
vel teneat. Nisi absolutionē suā litteratozie et sigillatā illi⁹ sigillo q̄ eū ex-
comūnicauit/sibi p̄ri⁹ ostendat. Transgressozes autē vltra penā iuris quam
incurrūt/penā cōdignā nō euadēt.

Remittant̄ itaq̄ ad nos seu vica- rium nostrū in subscriptis casibus pro absolutionibus

Item rebaptisatus:reconfirmatus:vel reordinatus.

Item q̄ matrimoniū post sp̄salia iurata cū alia q̄ sponsa cōtraxerint.

Item mulier q̄ anteq̄ certificaret de morte mariti secūdo cōtraxerit.

Item ille q̄ virginē deflorauerit:oppresserit et rapuerit.

Item opprimens vel negligens propriam prolem.

Item in se sterilitatē vel abortum quolibet procurans.

Item hōicidiū facto: p̄cepto: cōsilio:cōsensu:auctoritate pp̄ria:aut auctori-
tatiua exhortatiōe:vel quouis alio modo cōmissum.

Item incestū i tertio aut p̄ximozi gradu cōsanguinita:aut affinita.cōmittēs.

Item voti transgressozes.

Item illi quib⁹ solēnis penitētia fuerit iniungenda.

Item simoniacus.

Item vsurarius.

Item raptor.

Item sacrilegus.

Item incendiarius:

Item latro.

Item ecclesiam cōsecratā sanguinis vel seminis effusione polluens.

Item qlibet ecclesie vel cymiterij aut emunitatis vel libertatis eccliaſtice
(violator.

Über in der Kirchen/der hat
zu bündel. Das mag ich nit
alle menden.

Item quilibet excommunicatus a canone vel constitutione.

Item quilibet irregularis.

Item quilibet sacerdos peccator confessionis.

Item celebrans in ecclesia interdicta vel altari non consecrato aut mobili sine licentia vel sine indumentis aut non ieiunus.

Item non ordinatus celebrans vel ministrans in ordine quem non habet.

Item sacerdos cui negligentia vel culpa aliquid inonestum vel aliquod scandalum circa sacramenta euenit.

Item quilibet deierans seu veniens contra suum iuramentum.

Item falsarius litterarum vel monete.

Item quilibet manus violentas iniiciens in patrem vel matrem suam.

Item quilibet coniugatus contrahens matrimonium viuente uxore cum secunda: vel intras religionem: vel recipiens sacrum ordinem coniuge inuita. et contra.

Item coniux qui et qui in morte coniugis effectualiter et machinatus vel machinata fuerit.

Item sciens coniugans cum infideli.

Item promotus per alium quam per proprium episcopum sine licentia.

Item furtiue seu per saltum vel extra statuta tempora promotus.

Item excommunicatus vel suspensus aut interdictus in ordine suo ministrans vel taliter ligatus aliquem ordinem suscepit.

Item sciens sepeliens corpus excommunicati in cimiterio vel etiam non excommunicati tempore interdicti.

Item abutens quolibet sacramentis ecclesie ut puta hostia crismate vel alia re sacra.

Item omnis adulter et adultera saltem publicus et publica.

Item quilibet sciens baptizans propriam plebem vel illam tenens in baptismo aut confirmatione.

Item omnis hereticus aut fautor vel participator heretice prauitatis.

Item committens sodomiticum crimine aut cum brutis commissum. etc.

Item quilibet cum sanctimonialibus coniugans.

Item omnes clandestine contrahentes nisi infra tempus statuti supranominati solemnizauerint.

Ad sinistre suspicionis tollendum ambigium inhibemus ne quis sacerdos vel religiosus decetero confessionem mulierum audiat alibi quam in loco publico ubi videri possit secus. etc.

Finis.

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

ob du wilt dann sy sind |